

Attention is given to describing ways, to find out their peculiarities, to determine the factors that influence their formation, on the basis of which they are systematized. All types of criminal offenses in the area of employment abroad are classified according to four criteria: depending on the subject of the crime; depending on the level of public danger; depending on the duration of the action, depending on the nature of the action. However, it is emphasized that employment activities are in most cases hidden from unauthorized persons and inaccessible to law enforcement agencies, and the ways of actions of criminals are constantly being improved, depending on changes in the legal field and in the socio-economic direction.

Keywords: *fraud, employment abroad, agreement, methods of fraud, employer, employee.*

УДК 343.985 : 343.35

DOI: 10.31733/2078-3566-2019-4-236-243

Первій В. Ю.[©]

викладач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ВИЯВЛЕННЯ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ

Досліджено загальне питання виявлення та документування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. На підставі аналізу наукової літератури розглянуто особливості виявлення та документування вказаної категорії злочинів. З урахуванням досвіду реалізації нового кримінального процесуального законодавства та практики роботи підрозділів національної поліції розкрито особливості, а також специфіку проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, яка полягає у невідкладному застосуванні комплексу процесуальних засобів збирання доказів, а також використанні спеціальних знань.

На основі розглянутого матеріалу сформульовано висновки, спрямовані на вдосконалення роботи слідчих підрозділів під час виявлення та документування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Ключові слова: *службова діяльність, професійна діяльність, публічні послуги, виявлення злочину, документування злочину.*

Постановка проблеми. Враховуючи неоднозначність та активність політичних, соціальних та інших процесів, що відбуваються у суспільстві останні кілька років, питання боротьби зі злочинами, що вчиняються у сфері службової діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, все частіше знаходяться в центрі уваги як представників активного громадянського суспільства, так і правоохоронних органів держави. Вказані діяння посягають на встановлений порядок функціонування у сфері реалізації особами своїх службових повноважень, тим самим порушуючи конституційні права людини та підриваючи авторитет державного апарату й апаратів органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, підприємств, установ або організацій незалежно від форм власності.

Це відбувається з кількох причин. По-перше, досліджувані злочини досить близько межують із корупційними проявами, а інколи загалом є головною складовою корупційних

© Первій В.П., 2019

vita.perviy85@gmail.com

схем, а, по-друге, ці злочини становлять неабияку суспільно-політичну та економічну небезпеку, і як наслідок, гальмують процес реформаційних перетворень у державі.

Специфіка цієї категорії злочинів безпосередньо впливає на процес їх розслідування. Зокрема, характерною рисою злочинності у сфері службової діяльності, як різновиду соціальної поведінки, є її пристосованість до соціально-економічних і політичних умов, які існують у певні періоди розвитку суспільства. Вказаний вид правопорушень здебільшого вчиняється службовими особами, які характеризуються високим освітнім рівнем і значною кількістю корумпованих зв'язків. До того ж для досягнення злочинного задуму ними застосовуються відповідні кримінальні технології. Все це нерідко викликає певні складнощі у працівників правоохоронних органів при виявленні та документуванні злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Тому перед правоохоронними органами постає важливе завдання щодо забезпечення своєчасного виявлення, розслідування та запобігання правопорушенням указаної категорії.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Аналізуючи наукову літературу з приводу виявлення злочинів, стає зрозумілим, що цьому питанню було приділено доволі багато уваги вітчизняними та закордонними вченими: Р. С. Белкін, Л. В. Бертовский, В. Н. Григор'єв, Г. А. Густов, В. С. Ігнатко, О. М. Ларіна, В. О. Малярова, В. Г. Танасевич, Т. І. Савчук та інші, які ретельно розглянули поняття, методи та засоби виявлення злочинів та суб'єктів, які беруть участь у цьому процесі. Проблема виявлення та документування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, залишається дискусійною, тому що вказані діяння посягають на встановлений порядок функціонування у сфері реалізації особами своїх службових повноважень, тим самим порушуючи конституційні права людини та підтримуючи авторитет державного апарату й апаратів органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, підприємств, установ або організацій незалежно від форм власності.

Проблеми виявлення та документування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, розглядалися у працях таких вітчизняних та зарубіжних науковців: О. Г. Андреева, О. Я. Аснїса, Б. В. Волженкіна, Л. Д. Гаухмана, О. П. Горпинюк, О. О. Дудорова, Н. О. Єгорової, А. Е. Жалинського, Р. В. Закомолдіна, О. М. Ігнатова, Н. В. Кимлик, В. А. Клименка, О. В. Кришевич, М. І. Панова, М. П. Печнікова, А. В. Савченка, О. Я. Светлова, Г. Р. Смолицького, М. І. Хавронюка, О. В. Шемякіна, П. С. Яні та інших.

Однак питання виявлення та документування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, залишилося поза увагою вчених.

Метою статті є дослідження специфіки виявлення та документування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, та вироблення основних напрямків діяльності щодо отримання інформації про ознаки вчинення злочинів цієї категорії.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- встановити та проаналізувати основні та додаткові обставини, які підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;
- розкрити особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій у ході розслідування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Виклад основного матеріалу. У довідковому документі ООН про міжнародну боротьбу зі злочинністю корупція визначається як зловживання державною владою для одержання вигоди в особистих цілях [1].

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» неправомірною вигодою розглядається як грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав [2].

Найбільш суспільно небезпечним діянням серед групи злочинів, віднесених до роз-

ділу XVII чинного Кримінального кодексу України «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг», визнано «хабарництво» (ст.ст. 368–370 КК України). Іноземними та вітчизняними аналітиками, науковцями і практичними діячами констатується суттєво високий рівень латентності цього виду злочину, за окремими оцінками, хабарництво викривається не більше одного відсотка. Очевидно, це явище стало нормою життя суспільства [3]. Останнім часом для маскування ознак цього кримінального правопорушення використовують можливості мережі «Інтернет». Нерідко правопорушники обирають банківські платіжні системи, які приваблюють відносною легкістю розрахунків і можливістю швидкого та безперешкодного переведення коштів.

Слід погодитись з думкою Алексеєва О. О., який зазначає, що проведення відповідної перевірки дозволяє ще до початку досудового розслідування (на етапі реалізації оперативних матеріалів у разі заведення оперативного-розшукової справи) визначити об'єкти, які мають доказове значення у провадженні, зокрема підлягають вилученню, а також намітити послідовність першочергових слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій. Але переважна більшість кримінальних правопорушень, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, документується саме в рамках кримінального провадження у ході проведення негласних слідчих (розшукових) дій [4].

Складнощі виникають під час виявлення та документування вказаної категорії злочинів, оскільки у більшості випадків вони вчиняються особами, які мають високий освітній рівень і значну кількість корумпованих зв'язків. Відповідно, виникають проблеми доказування обставин скоєного злочину, що знижує ефективність досудового розслідування. За таких умов необхідно застосовувати всі передбачені законом заходи для реалізації завдань кримінального провадження.

За кримінально-процесуальним кодексом України 1960 року одержання неправомірної вигоди документували здебільшого у правовому полі оперативного-розшукової діяльності. На сьогодні – переважно у рамках кримінального провадження під наглядом прокурора, що кардинально змінило підхід до розкриття та розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії. Водночас результати проведення негласних слідчих (розшукових) дій визнаються чи не найважливішими доказами винуватості [5]. Дійсно, негласні слідчі (розшукові) дії є дієвим важелем у боротьбі зі злочинністю і використовуються правоохоронними органами під час збирання фактів і обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Для розслідування вказаних злочинів характерні такі слідчі (розшукові) дії, як слідчі огляди, обшуки, допити свідків і підозрюваних, а також негласні слідчі (розшукові) дії. Слід звернути увагу на те, що надмірне розголошення відомостей під час розслідування може зашкодити реалізації інформації про вчинення злочину певною особою або групою осіб.

Як показує практика, зловживання владою або службовим становищем досить часто поєднано зі службовим підробленням або підписанням офіційних документів особою, яка не має на те права. Тому така слідча (розшукова) дія, як огляд документів під час виявлення та документування злочинів у сфері службової діяльності, має важливе значення, оскільки дозволяє встановити ознаки підроблення документа та встановити обставини, що підлягають доказуванню. Як абсолютно правильно зазначив О. О. Алексеєв, під час огляду документа необхідно оглянути його зовнішній вигляд, особливо звернути увагу на реквізити, а також проаналізувати їх зміст. Для підтвердження достовірності реквізитів документа слід установити, чи відповідає вид печатки та штампа найменуванню установи, підприємства чи організації; чи відсутні суперечності між текстами відбитків печатки та штампа; чи має особа право користування печаткою цього виду; з'ясувати, чи підписала документ особа, уповноважена на це відповідними службовими інструкціями тощо [4, с. 55–56]. Результативність цієї слідчої (розшукової) дії значною мірою залежить від компетенції слідчого, зокрема призначення різного роду експертиз та досліджень, ефективності його взаємодії зі спеціалістом чи експертом.

Для допустимості та належності доказів при документуванні кримінальних правопорушень найголовнішим є їх отримання у передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом порядку та з дотриманням правильної процедури. Нехтування уповноваженими працівниками вимогами процесуальної форми майже завжди призводить до порушення

законності та впливає на перспективу судового розгляду справи [6].

Посадовці, які наділені службовими повноваженнями у сфері публічного права, нерідко допускають злочинні порушення покладених на них обов'язків [5].

Проведення освідування, як однієї з комплексу слідчих (розшукових) дій в ході контролю за вчиненням злочину у формі спеціального слідчого експерименту, є здебільшого у кримінальних провадженнях за ознаками злочинів, передбачених ст. 368 КК України [7].

Загалом при документуванні злочинної діяльності з використанням заздалегідь ідентифікованих (помічених) засобів одним із основних доказів вини підозрюваних є наявність зафіксованих у матеріалах кримінального провадження даних про те, що на руках або одязі підозрюваної особи виявлено речовини, які з'явилися внаслідок контакту підозрюваного із заздалегідь ідентифікованими (поміченими) засобами, в першу чергу грошовими знаками. Слушною видається думка С. С. Чернявського про те, що якщо відповідні гроші було оброблено люмінесцентним фарбником, то руки особи, яка отримала неправомірну вигоду, кишень, інші частини її тіла та вбрання також належить ретельно оглянути, зокрема із залученням спеціаліста, який застосовує відповідні науково-технічні засоби [5].

У даному випадку практичними працівниками виявлені в ході освідування грошові кошти вилучені не протоколом про проведення освідування, а окремо складеним протоколом огляду місця події. На наше переконання, це зумовлено тим, що законодавець не передбачив можливості вилучення виявлених слідів кримінального правопорушення під час проведення освідування, однак необхідність в обов'язковому порядку вилучити сліди нашарувань хімічної речовини для подальших експертних досліджень зумовлює ситуацію, за якої слідчий, прокурор застосовують положення КПК про огляд місця події для можливості вилучити відібрані сліди кримінального правопорушення [7].

Не менш важливою слідчою (розшуковою) дією, що проводиться з метою одержання інформації з матеріальних джерел, є обшук. Крім того, для початкового етапу розслідування в цій категорії злочинів характерна відсутність у слідчого достатнього часу для ретельної підготовки до обшуку.

Незаперечним, на нашу думку, є висновок С. С. Чернявського про те, що безпосередньо перед обшуком або при його проведенні за підозрюваним необхідно уважно стежити, щоб запобігти ситуації, коли той зможе звільнитися від предмета неправомірної вигоди. Обшук елементів одягу починають з кишень. Далі обстежують подвійні шари тканини, комірці, лацкани, в яких можуть бути сховані документи та гроші. Закінчують обшук одягу обстеженням супутніх предметів [5].

Затримання «на гарячому» є найефективнішим заходом, оскільки дозволяє знайти важливі докази, вилучити предмет хабара, викрити особу у вчиненні цього злочину.

Під час підготовки затримання «на гарячому» переписуються номери купюр переданих грошей або детально описуються коштовні речі, які передбачається передати як хабар. При затриманні «на гарячому» важливо вжити заходів, які виключають знищення предмета хабара (викинули у вікно, розбили, знищили документи). Для унеможливлення приховування від слідства, знищення, фальсифікації документів, що мають доказове значення, обшуки слід проводити раптово, одночасно в усіх співучасників кількома групами відповідно до плану слідчих (розшукових) дій.

Як зазначає В. Є. Боднар, якщо відповідні гроші було оброблено люмінесцентним фарбником, то руки особи, яка отримала неправомірну вигоду, кишень, інші частини її тіла та вбрання також належить ретельно оглянути, зокрема із залученням спеціаліста, який застосовує відповідні науково-технічні засоби [8].

Відповідно до положень Кримінально-процесуального кодексу України під час обшуку можуть бути вилучені лише речі й документи, які мають значення для кримінального провадження, а також які заборонені до вільного обігу, підлягають опечатуванню із завіренням підписами осіб, які брали участь у слідчій (розшуковій) дії та підлягають подальшому огляду відповідно до ст. 237 КПК України [9].

На початковому етапі розслідування службових зловживань важливу роль відіграє допит свідків. Кримінальне процесуальне законодавство передбачає певні особливості проведення цієї слідчої (розшукової) дії. Так, відповідно до ч. 1 ст. 224 КПК кожен свідок допитується окремо, без присутності інших свідків, а відповідно до ч. 2 ст. 224 КПК він

попереджається про кримінальну відповідальність за відмову давати показання й за давання завідомо неправдивих показань [6].

Розслідування злочинів цієї категорії у 68 % досліджених кримінальних проваджень відбувається у «конфліктній ситуації», й слідчому необхідно виходити із того, що показання підозрюваного – це не тільки джерело доказів, але й засіб захисту від підозри у вчиненні злочину [3].

Однак проблемною є та ситуація, що найбільш поінформованими про злочинну діяльність підозрюваних є їх родичі, колеги по службі, свідки, які працюють разом з фігурантом, мають дружні чи родинні стосунки. Під час допиту свідків треба враховувати те, що під впливом злочинців або їхніх зв'язків (погрози, підкуп і т.п.) вони можуть давати неправдиві показання. У такому разі слідчий роз'яснює свідку важливість викриття хабарників або інших учасників протиправної діяльності і встановлення істини по справі, застосовує в ході допиту тактичні прийоми викриття факту давання неправдивої інформації, використовуючи речові докази і дані, отримані від інших свідків.

Не можна не погодитися з думкою таких науковців, як С. С. Чернявський та О. В. Пчеліна про те, що допит підозрюваного в тактичному плані є складною слідчою (розшуковою) дією. Це пояснюється тим, що перший допит відбувається, як правило, безпосередньо після затримання фігуранта «на гарячому». Головним під час допиту вважається з'ясувати відомості, які є підставою для затримання, зокрема щодо розміру неправомірної вигоди, характеру послуги, за яку її одержано, а також характер стосунків з особою, яка заявила про кримінальне правопорушення [5].

Слідчий повинен використовувати тактичні прийоми, зокрема пред'явити допитуваному документи та інші докази, що підтверджують факт учинення злочину, деталізувати його свідчення з метою виявлення протиріч або обману, наголосити на можливості притягнення до кримінальної відповідальності за завідомо неправдиве показання або відмову свідка давати показання (ст. 384, 385 КК України) [9].

Під час допиту підозрюваних необхідно з'ясувати: ставлення допитуваного до виконання службових обов'язків; час, місце та спосіб зловживання владою або службовим становищем; можливих співучасників злочину та причетних до нього осіб; характер стосунків з колегами та керівництвом, а також обґрунтованість і законність його розпоряджень; мотиви злочину; у чиїх інтересах порушено закон; яку вигоду з цього отримано; характер заподіяної шкоди чи настання шкідливих наслідків; хто був потерпілим від злочину; у яких документах відображено обставини зловживання; чи вживав він спроби приховати злочин; причини та умови, що сприяли зловживанню владою або службовим становищем; чи вчинялися раніше підозрюваним порушення службової дисципліни або адміністративні правопорушення; які ще правопорушення вчинив допитуваний [6].

Слід звернути увагу на відомості про особисті стосунки підозрюваних, що можуть бути виявлені за місцем їх роботи та проживання. Це саме стосується й даних, що містяться у записних, телефонних книжках, на дискетах та інших носіях. Виявлення та аналіз таких слідів дозволяють дійти певних висновків, зокрема, на підставі порівняння даних про спосіб життя підозрюваного та документів про його прибутки.

Відповідно до положень КПК України, після внесення інформації про кримінальне правопорушення до ЄРДР за фактом вимагання неправомірної вигоди слідчий звертається з клопотанням до прокурора – процесуального керівника, який із додержанням вимог ст. 246, 250, 250, 251, 271, 273 КПК України, виносить постанову про здійснення контролю за вчиненням злочину у формі спеціального слідчого експерименту, тобто спосіб отримання інформації шляхом відтворення негласно-контрольованих умов та об'єктів для встановлення протиправних намірів осіб, обґрунтовано підозрюваних у підготовці або вчиненні тяжких та особливо тяжких злочинів (у тому числі й злочинів у сфері службової діяльності). Він проводиться з використанням заздалегідь ідентифікованих (помічених) засобів та полягає у створенні слідчим та оперативним підрозділом відповідних умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, з метою перевірки справжніх намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо скоєння злочину.

Спеціальний слідчий експеримент належить до категорії негласних слідчих

(розшукових) дій – контролю за вчиненням злочину, а отже, відповідно до п. 4 ст. 246 КПК України, право на прийняття рішення про його проведення має виключно прокурор [9].

З огляду на проблемні питання документування злочинів у сфері службової діяльності видно, що при затриманні на місці одержання неправомірної вигоди особи часто відмовляються підписувати протокол. Тому при проведенні слідчих (розшукових) дій, спрямованих на документування злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним одержанням неправомірної вигоди, доцільно застосовувати технічні засоби фіксації [8].

З огляду на це слід підтримати думку деяких науковців та практиків, що у слідчій діяльності виникає проблема процесуального закріплення отримання ключових речових доказів – змивів з долонь рук особи при документуванні факту передавання неправомірної вигоди. Проведення обшуку на підставі ухвали слідчого судді не завжди є фізично можливим, при проведенні огляду місця події згідно з нормами КПК не може бути проведений особистий обшук особи, винесення постанови про освідування неможливе за відсутності статусу особи у кримінальному провадженні [7].

Висновки. Отже, виявлення злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг – це система специфічних розшукових та процесуальних дій спеціально уповноважених державних органів та посадових осіб із отримання початкової інформації про ознаки злочину (факт вчинення, слідів, предметів, документів, інформації та даних тощо) та її процесуальної реєстрації. Виявлення злочинів у сфері службової діяльності має певну специфіку, а розслідування неможливе без застосування науково-технічних засобів та використання знань, зокрема призначення та проведення судових експертиз. Найчастіше призначаються у кримінальних провадженнях цієї категорії такі види експертиз: матеріалів, речовин та виробів (експертиза спеціальних хімічних речовин); відео- та звукозапису та ін.

Доказування та розслідування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, має специфіку, що полягає у невідкладному застосуванні комплексу процесуальних засобів збирання доказів, а також використанні спеціальних знань. У кожному кримінальному провадженні, в якому для документування злочинної діяльності використовують заздалегідь ідентифіковані (помічені) засоби, слід проводити освідування та (або) обшук особи (під час затримання чи в рамках обшуку житла чи іншого володіння особи).

Як бачимо, засобами збирання інформації для встановлення обставин при вчиненні таких злочинів, в основному, є такі слідчі (розшукові) дії, як обшук та огляд документів і речей, допит підозрюваних та свідків, які спрямовуються на збирання, фіксацію та дослідження доказової інформації по справі і дозволяють встановити особу винного та обставини вчинення службового злочину.

Особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності зумовлені ознаками вказаної категорії злочинів, ситуативними факторами, тактичними завданнями розслідування та змістом обраних для їх вирішення алгоритмів.

Отже, проблеми виявлення та документування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, становлять не тільки теоретичний, а й практичний інтерес та, безперечно, потребують глибокого аналізу. Водночас існуючий стан розроблення вказаної проблеми не можна вважати достатнім, оскільки багато рішень щодо застосування кримінально-процесуальних норм мають неоднозначний характер.

Список використаних джерел

1. Боднар В. Є. Міжнародно-правові засади та зарубіжний досвід протидії злочинам у сфері службової діяльності, які вчиняють поліцейські. Науковий вісник НАВС. 2017. Вип. 1(102). С. 300–311.
2. Про запобігання корупції : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
3. Запобігання злочинам у сфері службової діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Л. : ЛьвДУВС, 2013. 20 с.

4. Розслідування окремих видів злочинів : навч. посібник. 2-ге вид., перероб. та доп. / О. О. Алексєєв, В. К. Весельський, В. В. Пясковський. К. : Центр учбової літ., 2014. 320 с.
5. Розслідування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : метод. рекомендації / В. І. Фаринник, О. Ю. Татаров, С. С. Чернявський та ін. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. 184 с.
6. Тулаєв О. С. Особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування зловживання владою або службовим становищем в ОВС. Науковий вісник НАВС. 2013. С. 195–203.
7. Шумейко Д. О. Освідчення особи при розслідуванні прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання неправомірної вигоди службовою особою: проблеми правозастосування. URL: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?
8. Боднар В. Є. Удосконалення міжнародного співробітництва під час виявлення та розслідування злочинів у сфері службової діяльності. Науковий вісник НАВС. 2015. Вип. 3(96). С. 209–219.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://gska2.rada.gov.ua>.

Надійшла до редакції 20.11.2019.

References

1. Bodnar, V. YE. (2017) Mizhnarodno-pravovi zasady ta zarubizhnyy dosvid protydyi zlochynam u sferi sluzhbovoyi diyal'nosti, yaki vchynayut' politseys'ki. [International legal framework and foreign experience in combating police offenses]. Naukovyy visnyk NAVS. 2017. Vyp. 1(102). S. 300–311. [in Ukr.].
2. Pro zapobihannya koruptsiyi [On Prevention of Corruption] : Zakon Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> [in Ukr.].
3. Zapobihannya zlochynam u sferi sluzhbovoyi diyal'nosti [Prevention of crimes in the field of professional activity] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. L'viv: L'vDUVS, 2013. 20 s. [in Ukr.].
4. Rozsliduvannya okremykh vydiv zlochyniv [Investigation of certain types of crimes] : navch. posibnyk. 2-he vyd., pererob. ta dop. / O. O. Aleksyeyev, B. K. Vesel's'kyy, B. B. Pyaskov's'kyy. Kyiv : Tsentr uchbovoyi lit., 2014. 320 s. [in Ukr.].
5. Rozsliduvannya zlochyniv u sferi sluzhbovoyi diyal'nosti ta profesynoyi diyal'nosti, pov'yazanoyi z nadanniam publichnykh posluh [Investigation of offenses in the field of public service and professional services] : metod. rekomendatsiyi / V. I. Farynyk, O. YU. Tatarov, S. S. Chernyav's'kyy ta in. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav, 2012. 184 s. [in Ukr.].
6. Tulayev, O. S. (2013) Osoblyvosti provedennya okremykh slidchykh (rozshukovykh) diy pid chas rozsliduvannya zlovzhyvannya vladoyu abo sluzhbovym stanovishchem v OVS. [Features of carrying out separate investigative (search) actions during the investigation of abuse of power or official position in the police department]. Naukovyy visnyk NAVS. S. 195–203. [in Ukr.].
7. Shumeyko, D. O. Osviduvannya osoby pry rozsliduvanni pryynyattya propozyitsiyi, obitsyanky chy oderzhannya nepravomirnoyi vyhody sluzhbovoyu osoboyu: problemy pravozastosuvannya. [Investigating a person in the course of investigating the acceptance of a proposal, promise or receipt of an improper benefit by an official: problems of enforcement]. URL: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?
8. Bodnar, V. YE. (2015) Udoskonalennya mizhnarodnoho spivrobotnytstva pid chas vyyavlennya ta rozsliduvannya zlochyniv u sferi sluzhbovoyi diyal'nosti. [Improvement of international cooperation in the detection and investigation of crimes in the field of official activity]. Naukovyy visnyk NAVS. Vyp. 3(96). S. 209–219. [in Ukr.].
9. Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 13 kvit. 2012 r. № 4651-VI. [Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine of April 13. 2012 No. 4651-VI]. URL: <http://gska2.rada.gov.ua>. [in Ukr.].

SUMMARY

Perviy V. Yu. Identifying and documenting offenses in professional activity and professional services related to public services provision. On the basis of the analysis of scientific sources, features of detection and documentation of the specified category of crimes are considered. Taking into account the experience of implementation of the new criminal procedural legislation and practice of the work of the units of the National Police, the peculiarities of conducting separate investigative (search) actions during the investigation of crimes in the sphere of service activities and professional

activities related to the provision of public services, which consists in urgent application of the complex of procedural means of gathering evidence, as well as the use of special knowledge.

The peculiarities of conducting separate investigative (search) actions during the investigation of crimes in the field of service activity are conditioned by the features of the specified category of crimes, situational factors, tactical tasks of the investigation and the content of the algorithms chosen for their solutions. Such investigations, such activities, searches, questioning of witnesses and suspects, as well as secret investigative (search) actions are characteristic for the investigation of the said crimes.

The author of the article notes that the feature of this category of crimes directly affects the process of their investigation. In particular, the characteristic feature of crime in the field of official activity, as a kind of social behaviour, is its adaptability to social-economic and political conditions that exist in certain segments of society. The specified type of offenses in most cases is carried out by officials who are characterized by a high educational level and a significant number of corrupt connections. In addition, in order to achieve the criminal plan, they use appropriate criminal technologies. All this often causes certain difficulties for law enforcement officers in detecting and documenting offenses in the field of service activities and professional activities related to the provision of public services. Therefore, an important task for law enforcement bodies is to ensure timely detection, investigation and prevention of offenses of the specified category.

On the basis of the content of the article, the conclusions were drawn up aimed at improving the work of investigating units in detecting and documenting crimes in the field of service and professional activities related to the provision of public services.

Keywords: *service activities, professional activities, public services, detection of crime, documenting a crime.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2019-4-243-250

Мешков О. О. ©
науковий співробітник
(Харківський науково-дослідний інститут
судових експертиз імені Засл. проф. М.С. Бокариуса)

ТЕОРЕТИКО-НАУКОВІ ЗАСАДИ СУДОВОЇ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ЕЛЕКТРОТРАВМУВАННЯМ

Окреслено загальні теоретико-наукові основи проведення судових експертиз. Розглянуто стан сучасного наукового розроблення теоретичних засад проведення експертиз нещасних випадків, пов'язаних з електротравмуванням. Необхідність детального опису теоретичного базису проведення експертиз випадків електротравмування зумовлено комплексною природою застосовуваних при цьому знань: у галузі електротехніки – для встановлення фактичного механізму настання травмування, тобто яким чином та за яких обставин людина потрапила під дію електричного струму; у галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності – для встановлення причини нещасного випадку та причинно-наслідкових зв'язків дій (бездіяльності) конкретних осіб з настанням події та її негативними наслідками.

Висвітлено проблеми методологічного забезпечення комплексної експертизи нещасних випадків, пов'язаних з електротравматизмом.

© Мешков О. О., 2019

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3046-6018>

meshkov@hniise.gov.ua